

Alena Matunová: Problematika překladu substantivních kompozit z němčiny do češtiny na příkladu populárně-naučného textu
Bakalářská práce, FHS UK 2014
Posudek oponenta

Předkládaná bakalářská práce zkoumá překlad substantivních kompozit z němčiny do češtiny, k čemuž využívá studentské překlady a systematicky v nich analyzuje, jak studenti německá kompozita do češtiny převedli.

Práce obsahuje stručný úvod, který představuje její členění a vysvětluje motivaci této analýzy. Poté následuje teoretická část (17 stran), kde autorka vymezuje jednotlivé pojmy a seznamuje čtenáře s rozdíly mezi německou a českou slovtvorbou s důrazem na německou kompozici, která je v němčině nejčastějším způsobem tvorby slov. Rozebírá především, jak tento jev zpracovávají české gramatiky a učebnice jakožto možné zdroje informací pro překládající studenty. Definiuje i populárně-naučné texty, z nichž jeden bude analyzovat a v nichž jsou právě substantiva zdaleka nejčastějším slovním druhem. Jádrem práce je pak tzv. analytická část (65 stran), kde autorka popisuje metodologii výzkumu, rozebírá jednotlivé způsoby překladu kompozit ve studentských textech a vyjmenovává nejčastější problémy a chyby. Rozlišuje překlad neobratný, tj. chybný na úrovni české stylistiky, a překlad neadekvátní, který se odchyluje od původního významu. Na závěr se věnuje problematice studentských překladů na obecné rovině.

Práce je nadprůměrně podrobná a formálně velmi pečlivě zpracovaná, výběr literatury dostatečný a je vidět, že se autorka dobře zorientovala v lingvistické terminologii. Jen občas narazíme na neobratné formulace, např. „u dobrých překladů se objevila paralela s profesionálním překladem“ (s.23) „*Dreh- und Angelpunkt* je frazeologie“ (s.47) či „Všechna kompozita, která jsou součástí této analýzy, nevznikla kompozicí (s.31) - což by se právě u jazykovědné bakalářské práce stávat nemuselo.

V teoretické části čtenáře zarazí opakované zdůrazňování nedostatečnosti existujících příruček s tím, že „nenabízí možnost hledání ekvivalentů“ (s.14) či že „žádná z gramatik není komplexním návodem k této problematice“ (s. 16), že „žádná z uvedených odborných literatur (!) se tímto jevem nezabývá tak komplexně, jak by problematičnost situace vyžadovala“ a pokud ano, „jedná se o velmi detailní literaturu, která je pro běžného uživatele poměrně rozsáhlá“ (s. 89). Autorka si je ale vědoma toho, že „překlad německých kompozit do češtiny bude problematický neustále“ (s.22) a že „neexistuje jednoznačné řešení jejich překladu a záleží na dovednosti překladatele (s.21). Při obrovském, teoreticky neomezeném množství německých kompozit je nárok na slovníkové zpracování či na vyčerpávající návod k překladu skutečně nereálný, a lze jen souhlasit

s tvrzením *Německé mluvnice pro začátečníky i pokročilé*, že „na to neexistuje jednotný návod a záleží na obratnosti vyjadřování překladatele“ (s.15). Problém se tedy podle mého názoru týká hlavně pedagogické oblasti, tedy otázky, jak se budoucí překladatel má této obratnosti naučit.

Autorka vychází z hypotézy, že problém při překladech činí neobvyklá kompozita, jež nejsou obsažená ve slovnících, což její analýza potvrdila. Zjistila také, že nejčastějším způsobem převodu složených substantiv do češtiny je přívlastek shodný a jednoslovný nesložený výraz. Cíl, který se pro bakalářskou práci stanovila, tím splnila, a k metodologii ani k analýze samotné nemám námitek.

Škoda jen, že u mnoha kompozit (např. *Beitragszahlerinnen*, *Betreuungsangebote*..) autorka vůbec nezmiňuje, které z českých variant považuje za neobratné – vzhledem k tématu práce je to poměrně zásadní, byť se samozřejmě pohybujeme v částečně subjektivní oblasti stylistiky. Systematické zpracování stylistických prohrěšků (které jsou i podle této analýzy mnohem častějším problémem než neporozumění smyslu originálu) by pak mohlo vést např. k prakticky použitelnému přehledu nejčastějších studentských chyb při překladu kompozit, který by mohl sloužit studentům jako vodítko při prvních překladatelských pokusech či pedagogům při výuce atd., čímž by autorka přispěla k zlepšení neutěšené situace v této oblasti, kterou opakovaně zmiňuje. V práci totiž postrádám vlastní, kreativní přístup autorky k řešení otázky tak, aby závěrem bylo ještě něco dalšího než potvrzení předpokladu, že je problematika překladu kompozit složitá.

Celkově lze konstatovat, že práce bezesporu pečlivě a důkladně řeší zvolenou problematiku, doporučuji ji k obhajobě a hodnotím ji v horní části kategorie „**velmi dobře**“.

Marie Novotná, Praha 13. 5. 2014